25/10/2020

На вијест о упокојењу мати Софије (Ишћенко), директора међународног филмског фестивала „Сусрет“: Бога можете срести и у биоскопу

Има људи који кад их једном сретнете у животу на вас оставе такав утисак да их више никада не можете заборавити. Таква је била матушка Софија, директор филмског фестивала „Встреча“. Встреча – сусрет – дубоко симболичан назив. Сусрет срцâ, сусрет умова, сусрет са Богом, са самим собом, сусрет са својим греховима и покајањем. Спознање себе. Као што је фестивал остављао неизбрисив траг у онима који су учествовали у њему, било као аутори или као публика, тако је сретење са мати Софијом био прави сусрет са кротошћу, радошћу, са крепкошћу истовремено, тврдом вјером и непоколебљивошћу. Сусрет са мати Софијом отварао вам је пут сусрета са својом личношћу. Такав осјећај имао је аутор ових редова, али и многи други који су се срели с њом у Подгорици 2016. године на првом међународном Христоваскрсном православном филмском фестивалу. Послије разговора са матушком, свако се морао запитати: Гдје сам ја? Да ли заиста слиједим

Христа? Да ли га много пута заборавим, издам? Да ли га дочекујем, сретам?

Монахиња Софија (Ишћенко) срела са Господом, кога је волјела свим срцем својим, и коме је служила дуги низ година, 17. октобра 2020. И чудно, њена смрт није изазвала тугу, него мир, осјећај да таква особа заправо не може умријети, да ријечи које је изговорила, дјела која је учинила не могу престати, не могу да не буду. Њене ријечи су живе сада, баш као и тада када их је изговорила, ако не и живље. А говорила је јасно, недвосмислено, отмено, отресито, поуздано, сигурно, убједљиво. Подучавала је. Прави педагог и прави ратник! Говорила је тако да је сваку ријеч потписивала дјелима. Говорила је: „За мене је важно да се ријечи и дјела не разилазе!“ И заиста, њена личност је била цјеловита! Као и њене поуке: „Не може се мало бити хришћанин и мало не бити. Не може се мало бити хришћанин, мало режисер. Ако си хришћанин, мораш да се понашаш хришћански, у свему! Ако си хришћанин, мораш бити хришћанин у свему – на ријечима, дјелима, у вјери…“

Коментаришући филм једног познатог савременог руског режисера који се бави темом пропасти царске Русије, питала је присутне за столом: „Зашто је Русија пропала?“ и одговорила не чекајући друге: „Основна идеја тог филма је недостатак духовности аристократије која је довела до револуције! Недостатка духовности не смије да буде. Ако је режисер хришћанин и његови филмови треба да буду хришћански. А умјетност утиче на душу и зато православни филм срце православног човјека усмјерава – христоцентрично.“

До свог посљедњег дана монахиња Софија је испуњавала повјерено јој послушање, бавила се духовним просвјећивањем, користећи све прилике за то, нарочито савремене масовне медије. Изјавила је: „Свети оци нису говорили о филму, али када је настао филм, Свети синод Руске православне цркве Руске империје усвојио је документе у којима се филм оцјењује као вид умјетности. Архијереји су препоручили како да се користи у мисионарској пракси.“ Она је то изузетно умјела. Изабрала је филм, као најјаче оружје данас, у борби за очување моралних вриједности, за спасење душа, нарочито дјеце. Монахиња Софија је имала преко четрдесет пет година педагошког рада.

У њеној биографији пише да је успјела много да уради захваљујући јасној самоорганизацији коју је наслиједила од својих родитеља. Рођена је 1. маја 1949. године као Надежда. Након завршене средње школе са одличним успјехом, уписала је Шадрињски државни педагошки институт на Педагошком и психолошком факултету. Знање и креативне вјештине стечене током студија развила је радећи у медицинској школи Руске академије

медицинских наука у Обнинску, са ученицима у сиротишту и у духовно-образовном центру „Вјера, нада, љубав“. Пожртвовано је радила готово тридесет година, будући да је била замјеник директора те епархијске институције, једног од првих образовних центара у Русији.

Спознање Бога промијенило је њен живот, који је од тада постао потпуно служење Христу и Његовој цркви. Са благословом свог духовника, 2003. примила је монашки постриг, настављајући да извршава своје послушање на корист духовног и моралног препорода руског друштва. Уз учешће и напоре монахиње Софије рођени су јединствени пројекти у Калушкој епархији: Сверуска школска научно-практична конференција „Моја породица је мој народ“ и обнински градски клуб „Родитељска брига“. Њена главна замисао био је Међународни фестивал православног филма „Сусрет“. Монахиња Софија је његов оснивач, заједно са протојерејем Сергијем Вишњаковим и редитељем Сергејем Варитским.

И прелиставајући њену биографију, јасно видим њене сузе и чујем дрхтави глас док описује сцену из једног филма у којем је приказана прва чиста саможртвена љубав двоје младих умјетника и одмах затим одјекује њена ауторитативна сугестија: „Код вас у Црној Гори не дозвољавају цркви да уђе у школу. Па шта, не морате бити свештеник, просто одете у школу гдје вам уче дјеца и кажете учитељици да јој предлажете одличан филм за дјецу. Филм не мора бити религиозан, али мора бити моралан, филм са хришћанским вриједностима у којем не мора да се помиње ријеч Бог – али у којем треба да буде приказана марљивост, част, љубав према ближњем, жртвена љубав, нека животна прича. Дјецу на томе треба васпитавати. Ниједан православни хришћанин не смије да каже: Ја се не бавим православним образовањем. Мора да се бави, јер је Христов војник! Сваки хришћанин је војник, а ако си војник, онда слиједи борба за душу сваког човјека, за душу људи! А ви сједите и чекате. Кажете: шта ћу ја. Убијају ти дјецу, а ти се питаш шта ћеш! Да знаш, добићеш убијено дијете и то иде на твоју душу! И не говори: шта ја могу учинити. Можеш! Можеш, ако хоћеш! Ако не радиш, нећеш ништа ни добити! Долази рат. Треба прикупити снагу. Треба се супротставити на културном и идеолошком плану. Никита Сергејевич Михалков је правилно данас рекао: Муслимани су активни, они су спремни за борбу живот положити. Хришћани не, они не мисле о томе мисле како ће зарадити новац, купити ауто, како изградити кућу, отићи на море и одморити се. Они не размишљају о томе да њихову дјецу убијају!“

„Встреча“ (Сусрет), чији је директор била мати Софија, велики је православни

међународни филмски фестивал који у свом програму има документарне, игране и анимиране филмове из земаља које су не само већински православне, него и из земаља у којима православље није државна национална религија. Фестивал постоји шеснаест година. За све то вријеме матушка Софија лавовски се борила за духовно просвјећивање публике, духовни и морални препород народа. Захваљујући фестивалу, хиљаде људи видјело је непролазне духовне идеале, схватило потребу хришћанских подвига за формирање здраве личности и васпитања у вјери млађих генерација. За духовно просвјећивање омладине, 2008. године, Његова светост патријарх Алексије Други одликовао је монахињу Софију орденом Свете равноапостолне принцезе Олге, трећег степена. Такође, њене активности су награђене јавним и епархијским наградама.

Кад сам је питала кога то они дочекују, кога сретају на свом фестивалу „Встреча“ (Сусрет), она је рекла да пошто се фестивал одржава на Сретење Господње, логично је да се и зове Встреча. Крштен је благословом епископа калушког. „Фестивал има такав назив да би показао сусрет човјека с Богом, сусрет човјека са човјеком, сусрет човјека са природом, сусрет човјека са вјером, сусрет човјека са покајањем. Током постојања нашег фестивала на њему су се многи људи упознали, неки су склопили брак. Име је врло битно.“ Присјетила се једног анимираног дјечјег руског филма у коме је приказано како је једном броду дато име Победа. Главни јунак је казао: Онако како назовеш брод, тако ћеш и пловити. С временом су два прва слова отпала и остало је беда (невоља). Дуго је брод пловио и пратиле га разне невоље а да посада није примијетила да фале прва два слова у имену брода. Тек кад је послије силних авантура неко видио да су два слова отпала, и да им се брод звао Беда, поновио је ријечи: Како се брод зове, тако ћеш и пловити. „Тако ни назив нашег фестивала није случајан. Код нас се дешава много сусрета са добрим филмовима и дивним људима. И многи људи који нису црквени иду у биоскоп и неки од њих се баш тамо сретну са Богом.“

Организована и предузимљива мати Софија открила је да је за успјех потребно залагање, велики труд, непрестани рад. Њихов фестивал је почињао и завршавао се у фебруару, а већ у марту су кретале припреме за сљедећи фестивал… дакле, није било одмора, није било напуштања ратишта. Она је веома пожртвовано радила на прикупљању и одабиру филмова и то са свих страна свијета. Људи уморни од холивудских испразних филмова, с великим задовољством гледали су оне филмове које је нудио фестивал „Встреча“, филмове у којима има љубави, у којима има вјерности, у којима има страдања, али жртвеног страдања.

Као истински Христов војник, мати Софија је, схвативши опасност борбе која се води на глобалном нивоу за душу човјекову, упрегнула све своје силе, све своје монашко, педагошко и психолошко искуство, прихватила изазов времена и без одступања се борила остајући до краја одана својим принципима, тј. хришћанским принципима, свјесна да умјетност, као и филм, може спасити човјека, да филм веома силно утиче на свијест народних маса и зато треба бити пажљив при њиховом избору. „Дешавало се да гледам неки умјетнички филм који има антихришћанских детаља, што је недопустиво за хришћанског режисера. Кажу ми: Па то је умјетнички филм и антихришћански детаљи су занемарљиви. А ја им одвратим: Управо је опасно то мало, то занемарљиво, јер ако у пуну чашу нектара сипаш само капљицу отрова, то је смрт, иако је бокал велики, а капљица мала!“ У том смислу она се борила за моралну чистоту на екрану, за приказивање љубави, али без интимних сцена, јер добар режисер неке ствари може рећи на много начина, а да их не приказује! То је за њу била хришћанска естетика! „Узмите икону. На њој може бити изображен неки светитељ који је био обнажен. Рецимо, Марија Египћанка у пустињи. Али ни на једној икони, Господ да прости мојој грешној души, нећете видјети обнажење. Она је покривена или својом косом или стоји иза грма. Она је покривена! И кад смо ми у рају згријешили, Господ нас је покрио.“ За мати Софију хришћанска естетика су сви догмати хришћанске умјетности, визуелне, музике, књижевности, гдје се све оно што је плотско – грљење, љубљење, све што је повезано с тијелом – сматра недопустивим на екрану. „То развраћа омладину. Ако то није добро чинити у стварности пред другима, није допустиво ни на екрану. И у хришћанском филму тога не може и не смије да буде!“

Борила се за истину, за васпитавање дјеце филмовима који не морају бити религиозни, али морални да. „Данас се води трећи свјетски информативни рат и у суштини филм може бити оруђе масовног уништења, посебно када се

приказује преко телевизије и када се приказује често. Управо су телевизија и средстава масовног информисања за двадесет година измијенили чак и сјећање народа у Украјини. Писали су књиге, снимали филмове и правили емисије у којима се говори да су Руси непријатељи и народ је у то повјеровао, а то запрепашћује. Средства масовних медија измијенила су културни код народа, његову свијест. Ми и Украјиници смо један народ, увијек смо то били. Сада се испоставља да је Русија у Другом свјетском рату покорила и напала Украјину и украјински народ је формирао своју државу.“ Препоручила је да се подстичу православни режисери, да се гледају њихови филмови, да се управо такви филмови награђују ,да се њихови филмови приказују на телевизији, у локалним клубовима и школама. „Филм дјелује не само на дјецу, него на све људе. Одрасли човјек има неко искуство и знање из историје и може да филтрира то што види на екрану, да разлучи истину од лажи, а малом дјетету кад се на екрану покаже лаж, он може да се формира у човјека који неће знати ни праву историју ни прави морал и за неколико година добићемо оно што имамо у Украјини. Са старијима је теже, њих треба убиједити, а дјецу не треба убјеђивати, она то једноставно примају.“ Ријечи и примјери су пријемчиви кад долазе од родитеља, од ауторитета, од величина, од мисионара који су живјели оним што су говорили, каква је била мати Софија. Она је и пред микрофоном, и за катедром и у неформалном разговору уз чај једнако говорила, управо онако како је бивствовала: „Радити, а не роптати! И то од овог момента јер свако од нас може учинити много тога! Научите да разликујете добро од зла и идите за добром. Будите крепки у односу на зло и ако су те у дјетињству научили да разликујеш добро од зла, уложи све напоре да не чиниш зло и тако ћеш спасити себе и ближње своје.“

Да Господ упокоји душу слушкиње Своје Софије! Ратнице, чије име је одредило пловидбу бурним морем живота. Мудром употребом филма спасавала је младе душе откривајући им њихово властито срце као мјесто сусрета са Богом!

Марија Живковић

— spc.rs